

Nybro kommun
kommun@nybro.se

2020-01-24
1 (22)
Dnr-SI 2019:5688

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Alsterbro skola i Nybro kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Alsterbro skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. För varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Alsterbro skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i högre grad leda och styra det pedagogiska arbetet med ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver tillsammans och över stadiegränserna utveckla undervisningen så att eleverna stimuleras och utmanas oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna diskutera och utforma strategier för att främja en god studiemiljö samt förebygga och åtgärda bristande studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver följa upp och analysera lärarnas bedömning och betygssättning i olika ämnen och årskurser för att skapa likvärdighet. Vidare behöver rektorn ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra bedömningar och betygssättning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 23 juni 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– SI 2019:5688) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn behöver se till att det bedrivs ett systematiskt arbete med syfte att utveckla undervisningens kvalitet. Rektorn följer visserligen upp kunskapsresultaten, men ser inte till att analysera vad som orsakar och påverkar dessa. Till exempel kopplas inte resultaten i olika ämnen och årskurser till hur undervisningen planeras och bedrivs. I det arbetet behöver rektorn även följa upp hur undervisningen ger eleverna förutsättningar att nå längre än till de kunskapskrav som minst ska uppnås. Som ett led i det arbetet behöver rektorn se till att lärarna i högre grad samverkar kring undervisningen, och att det leder till ett lärande som ger avtryck i undervisningen. Delar av värdegrundsarbetet följs upp och resultatet av uppföljningen har lett till att utvecklingsinsatser prioriteras och planeras. Något medvetet jämställdhetsarbetet bedrivs dock inte.

Uppföljning, analys och förbättringsåtgärder

Rektorn följer upp kunskapsresultaten på olika sätt, men behöver utveckla arbetet med att analysera dem. Förutom att ta del av betyg och resultat av nationella prov, redovisar varje mentor för rektorn i vilken utsträckning eleverna når målen i ämnena. Rektorn uppger att betyg eller redovisningar av resultaten huvudsakligen används för att fånga upp de elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, och för att se till att de får det stöd som de behöver. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår dock att skolan inte strukturerat analyserar vad som orsakar och påverkar resultaten i stort. Till exempel kopplas inte resultaten i olika ämnen och årskurser till hur undervisningen

bedrivs. Rektorn och lärarna har därför ingen samlad förklaring till varför resultaten ser ut som de gör, trots att dessa varierar stort över tid och mellan olika årskurser och ämnen. Till exempel har det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 varierat mellan 172 och 245 de senaste fem åren med stora förändringar från år till år. Rektorn är också väl medveten om de låga resultaten på nationella proven i årskurs 3 läsåret 2018/19, och uppger att han därför behöver diskutera undervisningen i ämnet med lärarna i årskurs 1-3. Det arbetet har dock av tidsskäl ännu inte inletts. Av ingiven dokumentation samt intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det generellt sett saknas tydliga utvecklingsinsatser kopplade till kunskapsresultaten.

På skolan bedrivs ett systematiskt arbete för att förbättra tryggheten för eleverna, medan det saknas ett strukturerat, långsiktigt och gemensamt arbete för att eleverna ska tillförsäkras studiero. Till exempel följs tryggheten årligen upp med hjälp av så kallade trygghetsvandringar samt med enkäter till elever och vårdnadshavare. Elevernas upplevelse av studiero kartläggs dock inte på motsvarande sätt, trots att det av samtliga intervjuer framgår att studieron för eleverna behöver förbättras. Elevernas ansvar och inflytande följs upp med hjälp av enkäter i årskurserna 1-6 men inte i årskurserna 7-9. Rektorn uppger att det bland annat är resultat av enkäter som föranlett att arbetet med att förbättra tryggheten och studieron är prioriterade utvecklingsområden på skolan. Ett så kallat trygghetsråd har skapats på skolan, där rektorn tillsammans med kuratorn och representanter från arbetslagen främst ska arbeta förebyggande. Konkreta insatser har varit att genomföra temaveckor kring värdegrundsfrågor samt att öka vuxennärvaron på rasterna. För att förbättra studieron i en klass undervisas några av dess elever delvis i en liten grupp.

Det saknas ett gemensamt arbete kring jämställdhetsfrågor på skolan. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår till exempel att rektorn inte följer upp och analyserar eventuella skillnader i resultat mellan flickor och pojkar. Elever och lärare uppger att dessa frågor ibland visserligen berörs i undervisningen, men av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det inte förs någon gemensam diskussion på skolan om hur jämställdhet kan tas upp i undervisningen.

Ledning och organisation

Rektorn behöver organisera och leda det pedagogiska arbetet på skolan med ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget. Av samtliga intervjuer framgår att arbetet med att utveckla undervisningen är den enskilde lärarens angelägenhet, och att ett strukturerat samarbete kring hur undervisningen ska planeras och bedrivs saknas. Resultatet från Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen som besvarades hösten 2018 ger en liknande bild. Lärarna uppger i intervjuer att det

samarbete som förekommer antingen är spontant eller begränsat till vissa temaarbeten. Gemensamma möten, till exempel i arbetslaget, handlar om annat än undervisningen. Som framgår ovan följer inte heller rektorn upp undervisningens kvalitet. Rektorn behöver därför skapa förutsättningar för - och se till - att lärarna mer strukturerat samverkar kring hur undervisningen på skolan kan förbättras. Till exempel behöver lärarna samverka kring hur undervisningen i olika ämnen ska planeras och bedrivas i de olika årskurserna för att elevernas ska utvecklas så långt som möjligt. Skolans kunskapsresultat visar att det är särskilt angeläget i vissa ämnen. Exempelvis framgår av resultat på nationella prov att flera elever i de årskurser där dessa ges inte klarar de kunskapskrav som minst ska uppnås och att få elever når de högre kunskapskraven. Att rektorn behöver ta ett större ansvar för det pedagogiska arbetet framgår också av Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen hösten 2018. Som ett led i att ha ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget behöver rektorn dessutom organisera så att undervisningen i olika ämnen i så stor utsträckning som möjligt bedrivs av behöriga lärare. Såväl rektorn som lärare uppger att organiseringen i de lägre årskurserna främst utgår från att en lärare ska undervisa i så många ämnen som möjligt för eleverna i en viss klass, snarare än utifrån behörighet. Att så är fallet framgår också av den ingivna dokumentationen om tjänstefördelningen.

Rektorn kommunicerar i låg utsträckning förväntningar och tydliga mål för verksamheten, både för hur undervisningen ska bedrivas och för vilka förhållningssätt som ska gälla på skolan. Av såväl ingivna dokument som av samtliga intervjuer framgår att det saknas en samsyn om centrala frågor som rör verksamheten. Representanter för elevhälsan uppger att lärarna har olika förhållningssätt och strategier gentemot eleverna. Det handlar till exempel om att de arbetar på olika sätt i klassrummen och har olika uppfattningar om när det är studiero. Rektorn uppger att ett utvecklingsbehov för att förbättra undervisningen är att skapa ett gemensamt synsätt bland personalen kring skolans mål och uppdrag. Mer konkret kan det enligt rektorn handla om att skapa en större samsyn kring strukturen på lektionerna. Visserligen har vissa insatser gjorts i det avseendet, men de var begränsade till undervisningen i några årskurser. I andra årskurser innebär lärarnas olika syn på hur undervisningen ska bedrivas att eleverna i vissa ämnen har svårt att förstå det undervisningen handlar om. Eleverna uppger att de på dessa lektioner till stor del ägnar sig åt individuellt arbete, vilket leder till att de inte lär sig så mycket.

Rektorn introducerar i begränsad utsträckning nya och obehöriga lärare i skolans verksamhet och förhållningssätt. Trots att omsättningen på lärare varit stor de senaste åren saknas rutiner för att introduktion och handledning av nyanställda och obehöriga lärare. Till exempel framgår av intervjuer med rektorn och lärare att de behöver se över rutinerna för hur icke legitimerade och/eller obehöriga lärare ska få stöd vid

betygssättningen. Resultaten av Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen hösten 2018 ger en liknande bild.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i högre grad leda och styra det pedagogiska arbetet med ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i högre grad behöver leda och styra det pedagogiska arbetet med ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget. Granskningen visar att rektorns ledning av arbetet är otydligt och att det på skolan saknas ett gemensamt, sammanhållet och systematiskt arbete för att utveckla undervisningen. Rektorn behöver därför formulera tydliga mål och förväntningar för skolans kunskapsuppdrag och skapa en organisation som leder mot dessa mål. Forskning visar att rektorer på framgångsrika skolor formulerar höga och utmanande mål, och samtidigt skapar förutsättningar för lärare att stödja varandra i att nå de mål som har störst påverkan på elevernas resultat.¹ Att lärare samarbetar med fokus på undervisningen och elevernas resultat är en annan tydlig framgångsfaktor. Samarbetet kan bestå i att lärare planerar och undervisar tillsammans eller deltar i en öppen och kritisk diskussion om såväl undervisningen som arbetet på skolan i stort.² Forskning visar vidare att ett så kallat instruktivt ledarskap har störst inverkan på kunskapsresultaten. Viktigt i ett sådant ledarskap är att rektorn främjar och deltar i lärarnas utveckling samt samordnar och utvärderar undervisningen och hur den planeras. Särskilt effektivt är utvärdering av undervisningen genom regelbundna klassrumsbesök kombinerat

¹ Se Hattie, J. (2014) *Synligt lärande: En syntes av mer än 800 metaanalyser om vad som påverkar elevers skolresultat*, Stockholm: Natur & Kultur, s. 121.

² Jarl, M, Blossing, U & Andersson, K (2017) *Att organisera för skolframgång: Strategier för en likvärdig skola*, Stockholm: Natur & Kultur, s. 80.

med återkoppling samt direkt stöd till lärare. Forskning visar att effekterna av ett sådant arbete är större i lägre årskurser än i högre.³

Av skollagen framgår att rektorn systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98 s. 28 f) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete framgår att det är viktigt att rektorn följer upp hur arbetssätt och metoder påverkar elevernas lärande och utveckling. Vidare framgår att lärarna behöver få återkoppling på sin undervisning från såväl rektorn som kollegor.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att formulera och kommunicera en tydlig strategi för hur undervisningen ska utvecklas med fokus på att höja kunskapsresultaten. Rektorn behöver också konkretisera hur detta arbete ska bedrivas. Inte minst behöver rektorn tillsammans med lärarna analysera resultaten i förhållande till hur undervisningen planeras och bedrivs. Det är också viktigt att rektorn skapar förutsättningar för alla lärare att strukturerat och kontinuerligt samarbeta kring hur undervisningen kan utvecklas. Arbetet behöver också utgå från vad vetenskap och beprövad erfarenhet lyfter fram som betydelsefullt. Eftersom granskningen visar att fokus huvudsakligen varit på att få eleverna att nå godkänd nivå, är det också viktigt att arbetet inriktas mot att utveckla undervisningen så att eleverna utifrån sin förutsättningar ges möjligheter att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

³ Hattie, J 2014, s. 120-124.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att undervisningen till stora delar är strukturerad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Granskningen visar dock att undervisningen i högre grad behöver anpassas utifrån elevernas olika behov, förutsättningar och kunskaper. Det handlar framför allt om att planera undervisningen så att den ger alla elever förutsättningar att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven, oavsett om det är de lägre eller de högre kunskapskraven. Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna viss möjlighet att reflektera över sitt lärande samt att utvärdera och påverka undervisningen.

Strukturerad, målfokuserad och varierad undervisning

Undervisningen är till stora delar strukturerad, målfokuserad och varierad samt innehåller ett aktivt lärarstöd. Av intervjuer med lärare samt lektionsobservationer framgår att undervisningen består av olika typer av aktiviteter och uppgifter för att skapa variation och balans. Till exempel bedrivs undervisningen i olika former och på olika sätt - såsom genomgångar, diskussioner och enskilt arbete. Vidare framgår av lektionsobservationer att undervisningen till stora delar har en tydlig struktur där olika moment logiskt följer efter varandra. Rektorn uppger också att skolan har genomfört vissa riktade insatser för att strukturera undervisningen och lektionerna. Av lektionsobservationer och intervjuer med elever framgår att lärare ofta förklarar vad som är målet med lektionen. Vidare framgår att uppgiftsbeskrivningar oftast är tydliga, och att lärarna under lektionen går runt i klassrummet eller på annat sätt förvissar sig om att eleverna arbetar med och förstår uppgiften. När elever har svårt att komma i gång med arbetsuppgifter eller börjar att ägna sig åt annat uppmärksammas det av lärarna som på olika sätt uppmuntrar eleverna att arbeta vidare med uppgiften, eller ger dem en ny uppgift. Lektionsobservationer visar att lärare generellt sett uppmärksammar elevernas insatser på olika sätt och har en uppmuntrande attityd.

Elevernas delaktighet i undervisningen och sitt eget lärande

Eleverna görs till viss del delaktiga i undervisningen och sitt eget lärande. Av intervjuer med elever och lärare framgår att det förekommer att eleverna får reflektera över sitt eget lärande och vara delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen. Några lärare uppger att de brukar ha muntliga utvärderingar tillsammans med eleverna vid skoldagens slut eller i slutet av veckan, då de tar upp vad eleverna lärt sig samt vad som fungerat bra eller mindre bra. Andra lärare uppger att eleverna ges inflytande genom att de får välja arbetssätt eller examinationsform. Elever bekräftar i intervjuer

att de ges inflytande över undervisningen, till exempel när de i slutet av terminerna får skriva vad de tycker om innehållet i undervisningen. Av lärarintervjuer framgår dock att skolan saknar gemensamma arbetssätt för att låta eleverna utvärdera undervisningen; det är i stället upp till varje lärare att avgöra i vilken utsträckning och hur det ska göras.

Anpassning, stimulans och utmaningar

Undervisningen utformas i begränsad utsträckning så att den stimulerar och utmanar alla elever att nå så långt som möjligt utifrån deras olika behov, förutsättningar och kunskapsnivå. Granskningen visar att undervisningen i högre grad behöver planeras så att elever som har svårt att nå målen ges förutsättningar att klara de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det gäller särskilt i årskurserna 1-6. Av skolans kvalitetsrapport för läsåret 2018/19 framgår att flera elever inte har de kunskaper som förväntas i dessa årskurser. Det framgår också att det saknas en tydlig strategi för hur undervisningen ska planeras och genomföras genom årskurserna för att öka progressionen i elevernas kunskapsutveckling, till exempel i matematik. Vidare visar kunskapsresultaten att undervisningen inte tillräckligt ger eleverna förutsättningar att nå längre än till de kunskapskrav som minst ska uppnås. Även det gäller särskilt i de lägre stadierna. Till exempel var det endast en elev som nådde längre än till provbetyget D på något av de nationella proven i årskurs 6 våren 2019. Lärarna behöver därför anpassa undervisningen så att den utmanar, motiverar och stimulerar alla elever att nå längre. Som tidigare nämnts framkommer emellertid i flera intervjuer att lärarna i liten utsträckning samarbetar – och särskilt över stadiegränserna - kring hur undervisningen ska bedrivas och på vilken nivå. Lärare uppger att de är medvetna om att få elever når de högre betygen i årskurs 6, men att de inte diskuterat och analyserat vad det beror på. Av intervju med rektorn framgår att fokus vid uppföljning av kunskapsresultaten, och när dessa stäms av med mentorerna, är på elever som riskerar att inte nå målen. Ett motsvarande fokus saknas på i vilken utsträckning elever når längre än till de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Vidare framgår av lektionsobservationer och intervjuer att undervisningen behöver planeras så att elever som snabbt blir klara med olika moment får en alltmer utmanande undervisning. Några lärare uppger visserligen att de försöker utmana elever som snabbt blir klara, till exempel genom att eleverna kan få utveckla sina svar, men en tydlig progression i uppgifter för dessa elever förekommer sällan på de observerade lektionerna. Eleverna får i stället som regel arbeta med uppgifter i andra ämnen snarare än att få svårare uppgifter i samma ämne. Det förekommer också att eleverna ägnar sig åt annat än skolarbete när de är klara med en uppgift, eftersom det ibland är otydligt vad de ska göra därefter. Inte heller eleverna uppger att det finns en tydlig

progression i uppgifternas svårighetsgrad; enligt dem får de ofta arbeta vidare med samma typ av uppgifter när de är klara. Elevhälsans bild är att undervisningen under lång tid inte har anpassats tillräckligt så att den blir utmanande för alla elever. Även lektionsobservationer visar att det förekommer lektioner som inte är tillräckligt utmanande i förhållande till årskursen. Att arbetet med att anpassa undervisningen och att göra den mer stimulerande och utvecklande behöver utvecklas, framgår också av Skolinspektionens enkäter till elever, pedagogisk personal och vårdnadshavare hösten 2018. Exempelvis instämmer den pedagogiska personalen sammantaget i betydligt lägre grad än lärare på andra skolor, som besvarat enkäten i samma omgång, att de har möjligheter att hitta utmaningar för sina elever.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver tillsammans och över stadiegränserna utveckla undervisningen så att eleverna stimuleras och utmanas oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att lärarna behöver utveckla undervisningen så att den stimulerar och utmanar alla elever oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar att arbetet med att anpassa undervisningen främst riktar sig till de elever som inte har kommit så långt i sin kunskapsutveckling. Därmed finns en risk att de elever som har nått längre inte får den stimulans och de utmaningar som de behöver för att utvecklas och känna engagemang och motivation för undervisningen. Det innebär också en risk för att undervisningen som helhet inte är tillräckligt utmanande. Lärarna behöver därför planera undervisningen så att eleverna utmanas dels på en nivå strax ovanför sin nuvarande förmåga, dels utifrån höga förväntningar på eleverna möjliga kunskapsutveckling; det vill säga med en tydlig progression i undervisningens svårighetsgrad. Undervisningen ska med andra ord anpassas efter eleverna olika förutsättningar och kunskaper, och samtidigt ha en sådan svårighetsgrad att den stimulerar och utmanar alla elever att nå så långt som möjligt.

Om undervisningen har en sådan utmanande svårighetsgrad och progression signalerar det också att lärarna har höga förväntningar på elever. När undervisningen istället planeras och bedrivs huvudsakligen utifrån de krav som minst ska uppnås, finns risk att det signalerar låga förväntningar på hur långt eleverna kan nå. Forskning om framgångsrika skolor visar att dessa skolor ställer höga men realistiska krav på

eleverna, är tydliga med vad som förväntas av dem och vilka mål de ska nå, samt förväntar sig att eleverna anstränger sig och göra sitt bästa för att nå dessa mål. Det handlar både om att ställa höga krav och om att stötta eleverna. Konkret kan det handla om att elever får pröva moment som de inte trodde att de skulle klara.⁴

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Enligt 3 kap. 2 § skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin utveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna strukturerat diskuterar och tillsammans hittar strategier och konkreta arbetssätt som både utgår från elevernas nuvarande kunskaper, men samtidigt signalerar höga – men realistiska – förväntningar på elevernas möjliga kunskapsutveckling. I det ingår att också tillsammans hitta arbetssätt så att även de elever som lätt når målen stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt i sitt lärande.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att det finns ett medvetet och samlat arbete med att skapa trygghet på skolan. Elevernas trygghet följs upp på flera olika sätt och åtgärder för att öka tryggheten planeras och

⁴ Jarl, M, Blossing, U & Andersson, K 2017, s. 83-85.

genomförs utifrån en analys av uppföljningens resultat. Arbetet har sedan något år tillbaka varit prioriterat och också lett till att tryggheten på skolan har förbättrats. Det saknas emellertid ett samlat och strukturerat arbete för att skapa studiero.

Arbetet med att skapa trygghet

Det finns ett medvetet arbete för att skapa trygghet på skolan. Av ingivna dokument och samtliga intervjuer framgår att det vid skolenheten sedan läsåret 2018/19 bedrivs ett systematiskt arbete för att öka tryggheten för eleverna. Tryggheten följs årligen upp med hjälp av elevenkäter och så kallade trygghetsvandringar. I någon årskurs har också individuella samtal med eleverna om deras trivsel i skolan genomförts. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsan framgår att resultaten av enkäter och trygghetsvandringar har sammanställts och att åtgärder har vidtagits, bland annat i form av fler rastvakter och planerade rastaktiviteter. För att stärka det främjande och förebyggande arbetet har en trygghetsgrupp skapats i vilken representanter för lärare och elevhälsan ingår tillsammans med rektorn. Trygghetsgruppen har bland annat arrangerat temaveckor där värdegrundsarbetet varit i fokus. Av samtliga intervjuer framgår att tryggheten för eleverna generellt sett har blivit bättre, men att det fortfarande finns platser och situationer där ytterligare insatser behöver vidtas. Det handlar främst om tryggheten i omklädningsrummen vid ombyte till lektioner i idrott och hälsa, samt när eleverna i ett par årskurser åker buss till undervisning som ges på annan skola två dagar i veckan.

Arbetet med att tillförsäkra eleverna studiero

Arbetet med att tillförsäkra eleverna en studiemiljö som präglas av studiero behöver bli mer systematiskt. Granskningen visar att det saknas ett strukturerat främjande och förebyggande arbete för detta. Exempelvis följs inte studieron upp tillräckligt. Följaktligen saknas en kartläggning av studieron i skolans dokumenterade kvalitetsarbete. Det finns heller ingen strategi eller tydlig plan för hur det främjande och förebyggande arbetet ska bedrivas. Av samtliga intervjuer framgår att det saknas gemensamma utgångspunkter och förhållningssätt som kan bidra till en stimulerande studiemiljö. Exempelvis uppger elever att lärares olika sätt att undervisa i hög grad påverkar studieron. Det handlar såväl om att eleverna på några lektioner ofta får arbeta enskilt eller i par utan tillräckligt lärarstöd, som att viss undervisning behöver varieras och accelereras mer. Det handlar också om att alla lärare inte ser till att skolans ordningsregler gällande elevernas mobiltelefoner följs. Vidare uppger representanter för elevhälsan att lärarna har olika uppfattningar om vad som kännetecknar studiero, till exempel vilken ljudnivå som är acceptabel, och att det saknas en samsyn kring förhållningssätt och strategier gentemot eleverna, inte minst

kopplat till det praktiska arbetet i klassrummen. På vissa lektioner är varken ledarskapet eller didaktiken tillräckligt tydligt, vilket i sin tur påverkar studieron. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsan framgår visserligen att även studieron, tillsammans med tryggheten, är ett prioriterat område på skolan, men arbetet är huvudsakligen kopplat till ett par årskurser där problemen varit som störst. I dessa klasser genomförs omfattande insatser; bland annat har elevhälsan fått i uppdrag att observera undervisningen och ge stöd till lärare.

Sammantaget visar granskningen att studieron på skolan har förbättrats det senaste året, även om problemen kvarstår i vissa klasser eller på vissa lektioner.

Skolinspektionens enkät hösten 2018 till elever, pedagogisk personal och vårdnadshavare visade på anmärkningsvärt låga värden gällande studieron. Av samtliga intervjuer framgår dock att studieron på skolan generellt sett har blivit bättre sedan förra läsåret, även om den varierar mellan olika årskurser och lektioner. Representanter för elevhälsan uppger att en förklaring till att studieron förbättrats är att problemet numera uppmärksammas mer, och lärare säger att det har lett till att de diskuterat frågan såväl med elever som vårdnadshavare. Även de riktade insatserna i ett par årskurser har enligt rektorn bidragit till förbättringen. Lektionsobservationer visar också att studieron på huvuddelen av lektionerna är god.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna diskutera och utforma strategier för att främja en god studiemiljö samt förebygga och åtgärda bristande studiero.

Skolinspektionen bedömer att rektorn tillsammans med lärarna behöver ta fram gemensamma strategier för hur det främjande och förebyggande arbetet ska bedrivas så att alla elever ska få studiero. Granskningen visar att det saknas ett strukturerat och gemensamt arbete för att förebygga bristande studiero. Arbetet med studiero behöver kopplas till både värdegrundsarbetet och undervisningen. Studiero kan definieras som att eleverna både har arbetsro och kan koncentrera sig, men också att det i klassrummet är fokus på det som är syftet med undervisningen. Hur undervisningen bedrivs och hur den anpassas efter elevers olika förutsättningar och kunskaper har stor betydelse för studieron. Detta ställer krav på såväl ledarkompetens, didaktisk kompetens som förmåga att skapa goda relationer i klassrummet. Skolinspektionens granskning om studiero visar att lärarens förmåga att genomföra undervisning med tydliga strukturer och med en variation av arbetsformer

i hög grad påverkar såväl elevernas engagemang och aktivitet som studieron. Granskningen visar också att elevgruppen inte är den mest avgörande faktorn för om det råder studiero eller inte. Istället handlar det om undervisningens ramar och lärarens agerande.⁵

Av skollagen framgår bland annat att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165) betonas att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en stimulerande lärandemiljö. En viktig grund för att åstadkomma studiero i skolan är en aktiv dialog mellan elever och lärare eller annan personal och även med elevens vårdnadshavare om de gemensamma värdena som ska gälla (s. 319). Vidare framgår att det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa studiero i skolan. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en utvecklande studiemiljö (s. 320).

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna och elevhälsan diskuterar och utformar gemensamma strategier och förhållningssätt för att främja en god studiemiljö och förebygga bristande studiero. Det är även viktigt att samverka med elever och vårdnadshavare i arbetet. Det kan till exempel handla om att skapa enighet om vad som präglar en god studiemiljö, hur studieron faktiskt är på skolan, hur undervisningens genomförande påverkar studieron, hur ordningsregler ska förankras och tillämpas samt hur ordningsstörningar ska hanteras om de uppstår. Centralt är också att dessa strategier och förhållningssätt sedan tillämpas av alla lärare. Gemensamma strategier och förhållningssätt skapar en tydlighet för eleverna och en trygghet för lärarna.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

⁵ Skolinspektionen (2016), *Skolans arbete med att med att säkerställa studiero - det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Tematisk analys

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorns analys av likvärdigheten i lärarnas bedömning och betygssättning behöver utvecklas. Rektorn behöver också se till att lärarna samverkar i tillräcklig utsträckning för att bedömningen ska vara likvärdig.

Analys av bedömning och betygssättning

Rektorn säkerställer i begränsad utsträckning att bedömning och betygssättning är likvärdig inom skolan och i förhållande till riket. Rektorn uppger att någon analys av eventuella skillnader mellan ämnen när det gäller bedömningar av måluppfyllelse eller betyg inte görs. I intervjun med rektorn framkommer vidare att elevers slutbetyg på gruppnivå inte jämförs med resultaten på nationella prov, vilket också bekräftas av lärarna. En jämförelse mellan resultat på nationella prov och bedömd måluppfyllelse eller betyg indikerar att kravnivån kan skilja sig från riket i övrigt. Till exempel var det endast 10 procent av eleverna som klarade alla delprov på nationella provet i matematik i årskurs 3 vårterminen 2019, medan cirka 80 procent bedömdes ha godtagbara kunskaper i ämnet. Även i svenska i samma årskurs finns en betydande skillnad mellan resultat på nationella prov och bedömd måluppfyllelse. En jämförelse mellan betyg på nationella prov och slutbetyg i årskurs 9 indikerar också att kravnivå kan skilja sig åt mellan olika ämnen, och att det kan variera vilken betygdelse provbetygen har vid betygssättningen.

Förutsättningar för likvärdig bedömning

Rektorn skapar i begränsad utsträckning förutsättningar för lärarna att samverka för att bedömningen och betygssättningen ska vara rättvis och likvärdig. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att de nationella proven i årskurs 6 sambedöms på kommunnivå. De nationella proven i årskurs 3 och 9 rättas däremot enskilt av respektive lärare. Lärarna i de lägre stadierna uppger att det inte sker någon samverkan kring bedömning och betygssättning i de olika ämnena. I de högre årskurserna förekommer enligt lärarna spontana samtal kring bedömningsfrågor, men det finns inget strukturerat arbete initierat eller styrt av rektorn. Däremot uppger lärarna att det finns ett samarbete med kommunens övriga högstadieskolor där lärarna i olika ämnen till exempel diskuterar och bedömer olika elevalter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver följa upp och analysera lärarnas bedömning och betygssättning i olika ämnen och årskurser för att skapa likvärdighet. Vidare behöver rektorn ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra bedömningar och betygssättning.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver följa upp och analysera att lärarnas bedömningar är rättvisa och likvärdiga, samt i högre grad se till att lärarna kvalitetssäkrar sina egna bedömningar. Som framgår ovan har rektorn inte skapat rutiner och former för att följa upp och analysera eventuella skillnader i bedömningarna. En sådan analys är ett viktigt redskap i rektorns arbete med att säkerställa likvärdigheten. Att det görs är angeläget också av den anledningen att statistik indikerar att kravnivån kan variera inom skolan eller i förhållande till riket i övrigt. Vidare framgår av granskningen att rektorn behöver utveckla former och rutiner för att lärarna ska kvalitetssäkra sina bedömningar, exempelvis genom sambedömning av olika elevalster. Den sambedömning som görs är begränsad till viss kommungemensam sambedömning i årskurs 6 och 9.

Av 1 kap. 9 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas. Vidare framgår bland annat av 9 kap. 20 § skolförordningen (2011:185) att syftet med nationella prov är att stödja betygssättningen, förutom i årskurs 3 där syftet är att stödja bedömningen av uppnådda kunskapskrav.

I Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2018:247, s. 22-23) med kommentarer om betyg och betygssättning beskrivs att sambedömning är ett betydelsefullt redskap för ökad likvärdighet, eftersom det bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur bedömningen ska gå till. Ett professionellt samtal om utformningen av ändamålsenliga bedömningssituationer och bedömning av olika underlag kan förbättra likvärdigheten. Sådana diskussioner kan ha både formativa och summativa syften. Lärare kan tillsammans analysera underlag och på vilka olika sätt som eleverna ger uttryck för sin förståelse av ämnesinnehållet. Vidare framgår att rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevers kunskaper vid betygssättning, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma

olika elevprestationer. Vid behov kan huvudmannen behöva bistå med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn på ett systematiskt sätt och tillsammans med lärarna följer upp bedömning och betygssättning med syfte att dessa ska vara rättvisa och likvärdiga. Till exempel kan rektorn analysera eventuella skillnader mellan bedömningar eller betyg och resultat på nationella prov, mellan lärares betygssättning och bedömning i olika årskurser och ämnen samt mellan pojkar och flickor. Inte minst behöver rektorn säkerställa att bedömningar görs utifrån den nationella kravnivån, eftersom detta kan avgöra om en elev är i behov av stödinsatser. En alltför generös bedömning kan leda till att elever som behöver stödinsatser inte identifieras tillräckligt tidigt och ges tillräckligt stöd. Detta kan till exempel vara en förklaring till de låga resultaten på nationella prov i årskurs 3 våren 2019. En bedömning som inte är kalibrerad mot riket i övrigt, till exempel med hjälp av nationella prov eller bedömningsstöd, är inte heller tillförlitlig som underlag för skolans kvalitetsarbete. Det kan leda till att felaktiga prioriteringar görs när utvecklingsområden ska planeras.

Rektorn behöver också skapa förutsättningar för att lärarna ska kunna göra likvärdiga bedömningar, såväl inom skolan som i förhållande till riket i övrigt. Ett sådant arbete bör genomföras med olika metoder, till exempel sambedömning av olika elevprestationer och med hjälp av nationella bedömningsstöd. Att nationella prov identifieras och sambedöms bidrar också till ökad likvärdighet. Även samverkan med andra skolor – på det sätt som redan görs mellan högstadieskolor i kommunen - kan genomföras för att främja en likvärdig bedömning. En närliggande möjlighet är att påbörja samarbete med den andra skola som rektorn ansvarar för.

På Skolinspektionens vägnar

2020-01-24

X Maria Sundkvist

Beslutsfattare
Signerat av: Maria Sundkvist

2020-01-24

X Hans-Göran Arvidsson

Föredragande

Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

I handläggningen av ärendet har även utredarna Anna Åhman Lundberg, Åsa Rasmussen och Kajsa Risto medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Tio lektionsobservationer
- Tre gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 4 och 6 november 2019. Besöket genomfördes av Hans-Göran Arvidsson och Anna Åhman Lundberg.

Alsterbro skola omfattar förskoleklass, årskurserna 1-9 samt fritidshem. Skolan är belägen knappt fyra mil utanför Nybro centralort. Skolan har drygt 100 elever i årskurserna 1-9. För eleverna i årskurserna 8 och 9 är undervisningen i bild, musik, slöjd och språkval under två dagar i veckan förlagd till Madesjöskolan i Nybro centralort. Skolan leds av en rektor som även är rektor för Kristvallabrunns skola. Ansvarig huvudman är Nybro kommun.

Förskoleklassen och fritidshemmet omfattas inte av denna granskning.